

HAYDN LIGETI BRAHMS

MÉTAMORPHOSES

DUDOKWARTET

AMSTERDAM

Métamorphoses

Haydn, Ligeti & Brahms

Dudok Kwartet

Judith van Driel *violin 1*

Marleen Wester *violin 2*

Mark Mulder *viola*

David Faber *'cello*

About the Dudok Kwartet

'[...] impressively powerful and precise performances of Ligeti and Xenakis'
Diapason

'Fascinating, unsettling, played brilliantly and with passion'
Haarlems Dagblad

Joseph Haydn (1732-1809)

String Quartet in C major, Op. 54, No. 2

1. Vivace	[6:08]
2. Adagio	[3:05]
3. Menuet	[3:46]
4. Finale	[5:40]

György Ligeti (1923-2006)

5. String Quartet No. 1 'Métamorphoses nocturnes' [21:45]

Johannes Brahms (1833-1897)

arr. for string quartet by Judith van Driel

6. Intermezzo in A minor, Op. 116, No. 2 [3:49]

arr. for string quartet by David Faber

7. Intermezzo in E major, Op. 116, No. 4 [4:41]

8. Intermezzo in B minor, Op. 119, No. 1 [4:22]

9. Ballade in G minor, Op. 118, No. 3 [3:32]

Total playing time [56:55]

Métamorphoses: Haydn, Brahms & Ligeti

For centuries, the border between Austria and Hungary was a place where music was written that both transcended and blurred these boundaries. Joseph Haydn (1732-1809), Johannes Brahms (1833-1897) and György Ligeti (1923-2006) were all three inspired by Hungarian culture. However, the most essential similarity between these three composers is the metamorphosis of the style in which they composed. Haydn, Ligeti and Brahms never settled for what they had achieved: they constantly managed to push forward their self-inflicted boundaries.

Joseph Haydn composed his string quartets Op. 54 and 55 at the court of Prince Esterházy, where he held a position as composer in residence. He dedicated these quartets to Hungarian violin virtuoso Johann Tost, who played in the prince's orchestra. The string quartet in C, the second of Op. 54, might well be the greatest masterpiece of Haydn's works in the genre: unprecedented virtuosity and profundity, fiery and subdued.

Haydn often wrote to friends and colleagues that he played 'a game with numbers', but the actual workings of this game he kept secret from everyone. In Op. 54, No. 2 the 'father of the string quartet' broke all of the rules he had made for himself. The first

movement ('Vivace', highly unusual for the first movement of a string quartet) begins with a firm statement, but is interrupted as early as the fifth bar. The composer repeats this joke once more and not until the third time around does the piece really get into its stride. The movement is bursting with joy of life and virtuosity.

The second movement contrasts strongly with this. An extraordinarily obtrusive 'Adagio' is based on Ambrosian church music. It begins with an eight bar chorale. While the lower voices continue the chorale, the first violin plays a highly emotional, seemingly improvised solo and Haydn's affinity with Hungarian folk music clearly manifests itself here.

The drama disappears like snow in the sun when the second movement leads into a carefree and frolicsome 'Menuet'. Strikingly, Haydn prescribes that the first violin play the entire first phrase on the G-string, which produces a curious nasal sound. In contrast, the trio is once again a dramatic scene.

The finale of the quartet is one of the most striking movements that Haydn wrote. It begins with a slow section almost too long to be referred to as an introduction – an adagio as heavenly in its simplicity as the

second movement is heart wrenching. While the cello plays long, slow upward arpeggios, the first violin produces an enchantingly simple melody. When least expected, there is a sudden 'Presto', which is swiftly over. The Adagio returns once again and the quartet concludes peacefully and quietly.

György Ligeti wrote his first string quartet in 1953-1954. He drew inspiration for it from Bela Bartók's second and fourth string quartets, though he had only been able to study scores of these works, with performances of Bartók's music banned by the communist regime of his native Hungary.

According to Ligeti himself, this first quartet was from his 'prehistoric period'. It wasn't until he left Hungary permanently in 1956 that he could break free of the shackles of communist restrictions and develop his unique and ground-breaking style further. Which is not to say Ligeti's first string quartet plays politely by any defined rules. Those in power wanted accessible music with a waltz, a polka and Hungarian folk music. Ligeti catered fully to their needs, but in his own personal way, using humour and sarcasm to put a spin on their demands.

The quartet's title, *Métamorphoses nocturnes*, is based on the music's continuous

development of a single four-note motif, introduced in the beginning by the first violin. The sticky chromatic accompaniment refers to a recurring nightmare that Ligeti frequently had about a dark room filled with spiders' webs. Thus commences a twenty-two-minute nocturnal adventure. The motif is developed in the most extreme forms. In nineteen short movements, the players are challenged to balance on the very edge of what is possible – the composer prescribes nearly unplayable tempi, dynamics and techniques. The musicians as well as the audience are sent on an unprecedented musical rollercoaster ride. In a phenomenal way Ligeti has the sun rise again at the end of the piece, when the opening motif returns with an accompaniment of overtones.

The most concrete examples of metamorphosis on this recording are our own arrangements of piano intermezzi by Johannes Brahms. When we heard these intermezzi, we were so moved by them that we decided to arrange a number of these pieces for string quartet.

All four of the intermezzi are in ternary form: an opening theme, a contrasting middle section and the return of the opening theme. However, within the boundaries of this form, the composer takes many liberties regarding

tempo, harmony and character. This music was not written for the stage, but for the intimate environment of his own living room. From letter exchanges between Brahms and Clara Schumann it is clear how important playing Brahms' late piano works was for both of them. When Clara received his *Intermezzi Op. 116* in November 1892, she described the pieces in her diary as 'full of poetry, passion, sentiment, emotion; they contain the most beautiful tonal colors [...] in these pieces I finally once again feel a musical revival of my soul, finally I am playing again with genuine dedication.'

The *Ballade Op. 118, No. 3* contrasts with the three highly intimate intermezzi. In it you can hear Brahms' affinity with Hungarian dance. The middle part of this intermezzo is reminiscent of the beautiful secondary theme from the first movement of his second string quartet.

One of the most moving pieces Brahms ever wrote is his intermezzo *Op. 119, No. 1*. Brahms wrote about this musical gem to Clara:

'I am tempted to send you a small piano piece, because I am curious to know what you will think of it. It is full of dissonants! Although they are correct and can be explained, they might not be

to your taste, and in that case I wish they were less correct and more to your taste. This little piece is exceptionally melancholic and the marking 'must be played very slowly' is not an understatement. Every bar; every note must sound like a ritardando, as though you were trying to drag the melancholy out of every note, and great joy and discomfort from the dissonants.'

Clara answered: 'You must have known how enthusiastic I would be when you copied this bittersweet piece for me, which, with all its dissonants, is so beautiful. Truly, you revel in the dissonants and while you play them, you wonder how the composer could have managed to bring them to life.'

© 2015 Dudok Kwartet

Métamorphoses: Haydn, Ligeti & Brahms

Op de grens van Oostenrijk en Hongarije werd eeuwenlang grensoverschrijdende muziek gecomponeerd. Joseph Haydn (1732-1809), Johannes Brahms (1833-1897) en György Ligeti (1923-2006) werden alle drie geïnspireerd door de Hongaarse cultuur. Echter, de meeste wezenlijke overeenkomst tussen deze componisten is de metamorfose van de stijl waarin ze componeerden. Haydn, Ligeti en Brahms namen geen genoegen met wat ze bereikt hadden:

telkens weer wisten ze hun zelfgecreëerde grenzen te doorbreken.

Joseph Haydn componeerde zijn strijkkwartetten op. 54 en 55 aan het hof van vorst Esterhazy, waar hij in dienst was als huyscomponist. Hij droeg de kwartetten op aan de virtuoze Hongaarse violist Johann Tost, die in het orkest van de vorst speelde. Het strijkkwartet in C, het tweede van de op. 54, is misschien wel het grootste meesterwerk in Haydns strijkkwartetoeuvre: ongekend virtuoos en diepzinnig, vurig en ingetogen. Aan vrienden en collega's schreef Haydn vaak dat hij 'een spel met getallen' had. Maar hoe dat spel precies werkte, hield hij voor iedereen geheim. In op. 54, no. 2 lapt de zogenaamde 'vader van het strijkkwartet' alle regels die hij zelf bedacht had aan zijn laars. Het eerste deel (vivace, zeer ongebruikelijk voor een eerste deel van een strijkkwartet) begint met een ferm statement, maar breekt daar al in de vijfde maat op in. Dit grapje haalt de componist nog een keer uit en pas bij de derde keer komt het stuk echt op gang. Het deel barst van levensvreugde en virtuositeit.

In groot contrast hiermee staat het tweede deel. Het buitengewoon indringende adagio is gebaseerd op Ambrosiaanse kerkmuziek. Het begint met een koraal van acht maten.

Terwijl in de onderstemmen het koraal verder gaat, speelt de eerste viool een zeer emotionele, bijkans geïmproviseerde solo. Haydns affiniteit met de Hongaarse volksmuziek is hier duidelijk aanwezig.

Het drama verdwijnt als sneeuw voor de zon als het tweede deel overgaat in een onbezorgd en dartel menuet. Opvallend is hier dat Haydn voorschrijft dat de eerste viool de hele eerste frase op de g-snaar moet spelen, wat zorgt voor een merkwaardig 'neuzig' geluid. Daarentegen is het trio weer een dramatische scène.

De finale van dit kwartet is één van de meest frappante delen die Haydn ooit geschreven heeft. Het begint met een langzame inleiding die echter zo lang is dat je eigenlijk niet meer van een inleiding kan spreken. Zo hartverscheurend als het tweede deel, zo hemels eenvoudig is dit Adagio. Terwijl de cello lange, langzame arpeggio's omhoog speelt, klinkt in de eerste viool een betoverend simpele melodie. Juist als je het niet meer verwacht, komt er plotseling een presto, maar voor je het weet is dat alweer voorbij. Het adagio keert weer terug en het kwartet eindigt vredig en verstild.

Gyorgy Ligeti schreef zijn eerste strijkkwartet in 1953-1954. Hij haalde hiervoor inspiratie uit het tweede en vierde strijkkwartet van

Bela Bartók, hoewel hij daarvan alleen de partituren had bestudeerd: het communistische regime verbood uitvoeringen van werk van Bartók. Volgens Ligeti stamt het kwartet uit zijn 'prehistorische periode'. Pas nadat hij in 1956 Hongarije voorgeod verliet, kon hij zich volledig ontworstelen aan de communistische restricties en zijn stijl verder ontwikkelen. Dat wil niet zeggen dat Ligeti zich in zijn eerste kwartet keurig aan de regels houdt. De machthebbers wilden toegankelijke muziek met een walsje, een polka en Hongaarse volksmuziek. Ze werden op hun wenken bediend, maar dan wel op Ligeti's manier: met humor en sarcasme gaf hij een eigen draai aan hun eisen.

De titel, *Métamorphoses nocturnes*, is gebaseerd op de voortdurende ontwikkeling van één motief van vier noten, dat in het begin door de eerste viool wordt geïntroduceerd. De kleverige chromatische begeleiding verwijst naar een nachtmerrie die Ligeti regelmatig had over een donkere kamer vol spinnenwebben. Hiermee begint een nachtelijk avontuur van 22 minuten. Het motief ontwikkelt zich in de meest extreme vormen. In 19 korte deeltjes worden de spelers uitgedaagd om op de grens te balanceren van wat mogelijk is. De componist schrijft bijna onspeelbare tempi, dynamieken en technieken voor.

Zowel de musici als de luisteraars komen in een muzikale achtbaan terecht die zijn weerga niet kent. Op fenomenale wijze laat Ligeti aan het eind van het stuk de zon weer opkomen, als het beginmotief terugkomt op een begeleiding van boventonen.

Het meest concrete voorbeeld van een metamorfose op deze cd zijn onze arrangementen van intermezzi voor piano van Johannes Brahms. Toen wij de intermezzi hoorden, werden wij er zo door gegrepen, dat we besloten enkele van deze stukken te bewerken voor strijkkwartet.

De intermezzi hebben alle vier een driedelige vorm: een openingsthema, een contrasterend middendeel en de terugkeer van het eerste thema. Maar binnen de grenzen van deze vorm neemt de componist alle vrijheid wat betreft tempo, harmonie en karakter. De muziek is niet geschreven voor het podium, maar juist voor de intimiteit van de eigen huiskamer. Uit briefwisselingen tussen Brahms en Clara Schumann blijkt hoe belangrijk het spelen van de late pianowerken van Brahms voor beiden was. Toen Clara zijn intermezzi op. 116 ontving in november 1892, beschreef zij de stukken in haar dagboek als "vol van poëzie, passie, sentiment, emotie, ze bevatten de meest prachtige klankkleuren [...] in deze stukken voel ik eindelijk weer een

muzikale ervaring in mijn ziel, eindelijk speel ik weer met echte toewijding.” Een contrast met de drie zeer intieme intermezzi op. 116 vormt de ballade op. 118 no 3. Hier hoor je Brahms’ affiniteit met de Hongaarse dans. Het middendeel van dit intermezzo doet denken aan het prachtige neventhema in het eerste deel van zijn tweede strijkkwartet. Een van de meest ontroerende stukken die Brahms ooit schreef, is zijn intermezzo op. 119 no 1. Over dit muzikale pareltje schreef Brahms aan Clara:

“Ik ben geneigd om een klein pianowerkje aan je te sturen, omdat ik benieuwd ben wat je ervan vind. Het is vergeven van dissonanten! Hoewel ze correct zijn en uitgelegd kunnen worden, zullen ze misschien niet naar je smaak zijn en in dat geval zou ik willen dat ze minder kloppend zouden zijn, maar meer tegemoetkomend aan jou smaak. Het kleine stukje is uitzonderlijk melancholisch en de aanduiding ‘moet zeer langzaam gespeeld worden’ is geen understatement. Elke maat; elke noot moet klinken als een ritardando, alsof je uit elke noot de melancholie zou willen slepen, en grootse vreugde en ongemak uit de dissonanten.”

Clara antwoordde: “Je moet hebben geweten hoe enthousiast ik zou zijn toen je dit bitterzoete stuk voor me overschreef dat,

met al haar dissonanten, zo prachtig is. Werkelijk, je zwelgt in de dissonanten en terwijl je ze speelt, vraag je je af hoe de componist ze tot leven heeft weten te wekken.”

© 2015 Dudok Kwartet

Joseph Haydn

Dudok Kwartet

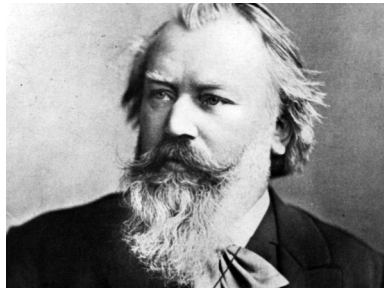
In June of 2013, the Dudok Kwartet gained the highest distinction following studies at the Dutch String Quartet Academy, and with numerous successes at a number of international competitions, the quartet is now recognised as one of the most promising young European string quartets.

In November of 2014 the Dudok Kwartet was awarded the prestigious Kersjes Prize, an award given annually to an ensemble of exceptional talent in the Dutch chamber music scene. In 2013 the quartet was a finalist and laureate of the 7th International String Quartet Competition Quatuors à Bordeaux having already won first prizes at both the First International String Quartet Competition in Radom (Poland) in 2011 and the 27th Charles Hennen International Chamber Music Competition in 2012. Also in 2012 they received second prize at the 6th Joseph Joachim International Chamber Music Competition in Weimar (Germany).

The quartet first met as part of the Ricciotti Ensemble, a Dutch street symphony orchestra. From 2009 till 2011 they studied with the Alban Berg Quartett at the Hochschule für Musik in Cologne before studying with Marc Danel at the Dutch String Quartet Academy. The quartet was coached intensively

by Eberhard Feltz, Peter Cropper (Lindsay Quartet), Luc-Marie Aguera (Quatuor Ysaÿe) and Stefan Metz. Many well-known contemporary classical composers, such as Kaija Saariaho, Mark-Anthony Turnage, Calliope Tsoupanaki and Max Knigge have worked with the quartet on their music and, in 2014, the quartet signed for several recordings with Resonus Classics.

The quartet has performed with many renowned guest musicians such as Pieter Wispelwey, Dmitri Ferschtman, Quirine Viersen, Hannes Minnaar and Mikhail Zemtsov. The quartet have performed at many prestigious festivals, such as the Gergiev Festival, the Grachten Festival, the Orlando Festival, Festival Quatuors à

Johannes Brahms

Bordeaux and Festival Jeunes Talents (France), the Linari Classic Festival (Italy), the Léon Chamber Music Festival (Spain). In addition, they have given concerts at every main concert hall in the Netherlands and in venues in France, Spain, Belgium, Germany, Austria, Italy, Poland, the Czech Republic, Hungary and Cyprus.

Highlights of the 2015/2016 season include the quartet's performances in the Concertgebouw in Amsterdam and the Konzerthaus in Vienna, as well as the première of Kaaija Saariaho's new opera at the Dutch National Opera, with Philippe Jaroussky.

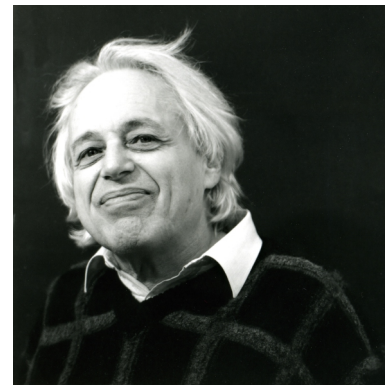
Willem Marinus Dudok (1884-1974) was a famous Dutch architect. He was also a great lover of music: he came from a musical family and composed music in his spare time. 'I owe more to composers than I owe to any architect', he wrote. 'I feel deeply the common core of music and architecture: after all, they both derive their value from the right proportions.'

www.dudokkwartet.nl

Dudok Kwartet

Het Dudok Kwartet studeerde in juni 2013 met de hoogste onderscheidingen af aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie. Mede door hun successen op internationale concoursen wordt het kwartet erkend als een van de meest veelbelovende jonge strijkkwartetten van Europa.

In november 2014 ontving het Dudok Kwartet de Kersjesprijs, een jaarlijkse prijs die uitgereikt

György Ligeti

wordt aan uitzonderlijk talent in de Nederlandse kamermuziek. In mei 2013 was het Dudok Kwartet laureaat en finalist op het 7e Internationaal Concours voor strijkkwartetten Quatuors à Bordeaux. Het Dudok Kwartet won daarnaast eerste prijzen op het 1e Internationaal Strijkkwartet Concours in Radom in 2011 en op het 27e Charles Hennen Internationaal Kamermuziek Concours in 2012. In november 2012 wonnen zij de 2e prijs op het 6e Internationaal Kamermuziek Concours Joseph Joachim in Weimar.

De leden van het Dudok Kwartet leerden elkaar kennen bij het Ricciotti Ensemble. In 2009, kort na de oprichting, begon het kwartet aan een twee-jarige post-graduate opleiding bij het Alban Berg Quartett aan de Hochschule für Musik in Keulen. Hierna studeerden zij twee jaar aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie bij Marc Danel. Masterclasses volgden zij bij Eberhard Feltz en bij de leden van het Lindsay Quartet, Quatuor Danel, Quatuor Ysaÿe, en Stefan Metz. Op het gebied van hedendaagse muziek werkte het Dudok Kwartet samen met Mark-Anthony Turnage, Kaaija Saariaho, Calliope Tsoupani en Max Knigge aan de uitvoering van hun composities. Daarnaast werkte het kwartet samen met prominente gast-musici, zoals Hannes Minnaar, Pieter Wispelwey, Dmitri Ferschtman, Mikhail Zemtsov en Quirine Viersen.

Het kwartet gaf concerten op vele prestigieuze festivals, zoals de kamermuziekfestivals in Almere en op Schiermonnikoog, het Grachten Festival, het Orlando Festival, Linari Classic Festival (Italië), Festival Música da Câmara in Spanje en Festival Quatuors à Bordeaux (Frankrijk). Daarnaast traden zij op in alle toonaangevende zalen van Nederland en in zalen in Frankrijk, België, Duitsland, Oostenrijk, Polen, Hongarije, Spanje, Italië, Cyprus en Tsjechië.

Hoogtepunten van het seizoen 2015/2016 zijn onder andere onder andere optredens in het Concertgebouw en het Konzerthaus in Wenen en de première van een nieuwe opera van Kaaija Saariaho in samenwerking met De Nationale Opera, met Philippe Jaroussky in een van de hoofdrollen.

Willem Marinus Dudok was een bekende Nederlandse architect. Ook was hij een groot muzikieliefhebber: hij kwam uit een muzikale familie en componeerde in zijn vrije tijd. 'Meer dan aan alle bouwkunstenaars heb ik aan de componisten te danken', schreef hij. 'Ik voel diep de gemeenschappelijke basis van de muziek en de architectuur: ze ontleen immers beide haar waarde aan de juiste maatverhoudingen.'

www.dudokkwartet.nl

More titles from Resonus Classics

Debussy & Ravel: String Quartets
The Eroica Quartet
RES10107

'Refreshingly rethought interpretations of a classic quartet coupling [...] thought-provoking deeply satisfying performances'
The Strad ('The Strad Recommends')

Gerald Finzi: By Footpath and Stile
The Finzi Quartet, Marcus Farnsworth (baritone),
Ruth Bollister (oboe) & Robert Plane (clarinet)
RES10109

'[...] Marcus Farnsworth captures the introspective melancholy of the cycle splendidly and the award-winning Finzi Quartet provide an intimately measured accompaniment'
Gramophone

© 2015 Resonus Limited

© 2015 Resonus Limited

Recorded in Oude Dorpskerk, Bunnik, The Netherlands on 21-23 May 2014

Producer, Engineer & Editor: Adam Binks

Recorded at 24-bit / 96kHz resolution (DDD)

Cover image by Daan van der Horst

RESONUS LIMITED – LONDON – UK

info@resonusclassics.com

www.resonusclassics.com

